

Motion till riksdagen

2009/10:Fi17

av Ulla Andersson m.fl. (v)
med anledning av skr. 2009/10:130

Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2009

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljö- och etikreglerna behöver väga tyngre i AP-fondernas investeringsbeslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om oberoende granskningar av AP-fondernas investeringar.

Motivering

Vänsterpartiet har länge drivit att det offentliga ägandet behöver användas aktivt för att bidra till och inte motverka olika samhällsekonomiska mål. Etiska riktlinjer för investeringar borde vara ett av de minst kontroversiella verktygen för det. Det finns en bred samsyn om att offentliga medel inte borde investeras i företag som t.ex. bryter mot internationella konventioner.

Det finns dock mycket kvar att göra för att AP-fonderna ska ta frågan på allvar. Avkastningskravet är i dag direkt överordnat kraven på att investeringar ska göras med hänsyn till miljön och med respekt för mänskliga rättigheter, och de två målen är svårförenliga. Gång på gång får de etiska riktlinjerna stryka på foten. Det finns gott om exempel på fall där AP-fondernas placeringar bidrar till förbrytelser i världen – här tar vi upp tre.

Kongo

Kampen om Demokratiska republiken Kongos naturresurser har varit en röd tråd genom landets historia och fortsätter att döda människor än i dag. Flera av de svenska statliga AP-fonderna har aktier i Lundin Mining och Freeport

Fel! Okänt namn på

McMoRan, som vunnit djupt problematiska gruvkontrakt i Demokratiska republiken Kongo. Diakonia och Swedwatch har undersökt omständigheterna kring det, och bl.a. visat att de löften som gavs till lokalbefolkningen inte uppfyllts. Mycket tyder på att kontrakten vunnits med mutor, både till tidigare president Mobutu och till Laurent Kabila.

Guatemala

AP-fonderna är delägare i Goldcorp, ett bolag som äger en hårt kritiserad guldgruva i San Marcos i Guatemala. Verksamheten innebär bl.a. att vattnet i området förgiftas och förbrukas i enorma mängder, samtidigt som endast 1 % av vinsten stannar i Guatemala. I mars 2010 uppmanade ILO den guatemalanska staten att omedelbart stänga gruvan, eftersom företaget gavs tillträde till marken utan att frågan prövats i en lokal folkomröstning i enlighet med ILO-konvention 169. Det är uppenbart varför detta var avgörande för bolaget: en opinionsundersökning visade att 96 % av befolkningen är negativ till guldbrytningen och de konsekvenser den medför. Människor har i stället tagit saken i egna händer och själva organiserat lokala folkomröstningar enligt ILO-konvention 169. Drygt en halv miljon personer har deltagit hittills, varav över 90 % röstat nej till gruvindustrin.

Sudan

Ett tredje exempel är att AP-fonderna äger aktier i Lundin Petroleum, känt för kopplingarna till utrikesminister Carl Bildt. Human Rights Watch skrev i en rapport 2003 att Lundin Petroleum "har varit medskyldiga till fördrivning av hundratusentals civila i det krigshärjade södra Sudan". Även FN, Amnesty International och Christian Aid har kritiserat bolaget. Journalisten Kerstin Lundell gick i boken "Affärer i blod och olja" igenom hur sökandet efter olja har gått hand i hand med att byar bränns ned och människor dödas, torteras, våldtas och fängslas utan rättgång. Organisationen Ecos, European Coalition on Oil in Sudan, släppte nyligen en rapport som bekräftar den bilden. I rapporten dras slutsatsen att Lundin Oil kan ha brutit mot internationell rätt genom sitt indirekta stöd till förbrytelse eller sin ovilja att agera. AP-fondernas ägande i Lundin Petroleum är ett slående exempel på hur tandlösa de etiska riktlinjerna är.

Miljö- och etikreglerna behöver uppenbarligen väga tyngre i AP-fondernas investeringsbeslut. Pensionspengar borde överhuvudtaget inte investeras i företag som bryter mot internationella konventioner. Ett sådant villkor kan inte rimligtvis begränsa avkastningen annat än på yttersta marginalen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är också otillräckligt att de här frågeställningarna i första hand väcks som reaktion på offentliga debatter. Investeringsbesluten behöver fattas utifrån ordentliga underlag som kontinuerligt uppmärksammar tänkbara problemområden. Institutioner som Etikrådet spelar en viktig roll, men det be-

Fel! Okänt namn på

hövs också resurser till oberoende granskningar av AP-fondernas investering-
ar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 8 juni 2010

Ulla Andersson (v)

Marie Engström (v)

Hans Linde (v)

Jacob Johnson (v)